

1 Timoti

Nalobulat napisulan na-vəha-sual-an aPol totosi van hən aTimoti

Ase itos nalobulat napisulan egai?

APol itosi.

APol itosi hən nəsa?

Nalobulat napisulan egai ikel mai aTimoti napisal hən behusuri hən bigol nauman totibau san.

APol itosi van hən ase?

APol itos nalobulat napisulan egai van hən nəmantuhmar sua tovi tarhət san len nauman, nahəsan aTimoti.

APol itos nalobulat napisulan egai n̄ais mai len naut a be?

Itosi van hən aTimoti pəpadaŋ hən nahihau tovi A.D. 65 nəboŋ totoh len naut a Masetonia.

1) APol ikel na-ke-ivoi-an mai aTimoti (1.1-2)

2) Naḗusanan husur alat siYesu mai alat lotoil a n̄o silat siYesu (1.3–3.13)

3) Nəmauran seTimoti timasvusan nanoran (3.14–4.5)

4) Nəvanuan gail limasləboi ləberis navide seTimoti hən ləbigol husuri (4.6–6.21)

Na-ke-ivoi-an van hən aTimoti

1 ¹Ginau, aPol, nutos nalobulat napisulan egai. Novi ahai pispisul sua siYesu Kristo bathut nakelean siGot, aGot tolav kuv gidat dan nəsaan sidato, mai aYesu Kristo tovi nə-vatvat-viri-an sidato. ²Nutos napisulan egai van hən gaiug, aTimoti, gotovi anatugw kitin len nadəlomian.^a AGot teviol kəmas hən navoian mai gaiug, nəlon titaŋis gaiug, mai gai tigel nələm̄ tikad natəmat tabtab; natgalenan tovoi legəm təban aGot Tata mai aYesu Kristo, aMasta sidato.

Nauman seTimoti len naut a Efesus

³Hum notokele mai gaiug, notoŋir gaiug nəboŋ notovi Masetonia ke, gitoh tin a Efesus^b hən gəbikai tas galito, (alatenan dartoləboi galito), hən

---

^a 1.2 Uman 16.1   ^b 1.3 Efesus: 2Kor 1.8; Masetonia: 2Kor 1.16

ke salev̄usan naṗusanan gəgəras am. ⁴Kel ṗuli van hən galit ke salinau masūv̄ hən nəḃol sakitin, salihol kəmas husur nəbathuyah seJu gail husur nəbathuyah galenan ləsavi natideh. Natgalenan lugol ke lunau soḃuer hənɪ ɲai be ləsagol nənauan sivan ideh hən ḃehusur nauman siGot tovi len nadəlomian. ⁵Nokəmaienan hən datḃeṗusan ṃos na-ləmas-buni-an togəm len nəlon toveveu mai tomasil buni, mai nadəlomian, nagərasian toḃuer. ⁶Galevis luyar, lusab dan naṗisal enan, lupair van hən naholan kəmas. ⁷Luke ləḃegəm vi hai ṗusan hən nalo siMoses, ris lototətan hən nəsa lotokele mai lotətan hən nəsa lotosor taltal ke tokitin.

⁸Be datoləboii ke nalo ivoi, avan ideh ḃehusur ḃinor hən naləɲonian siGot. ⁹Datoləboii am ke nalo savi hən alat lotonor, avil ipat ṃos alat lotomətahuni mai alat ləsahusuri. Ipat ṃos alat ləsaləboi a Got mai alat lotosa. Ipat ṃos alat ləsalotlotu hən aGot mai alat ləsəkad nadəlomian. Ipat ṃos alat lotogol atəmalit o analit lotomat mai alat lotogol avan ideh am lotomat. ¹⁰Ipat ṃos alat lotogol naitian tosa, nauluṃan togol naitian mai nauluṃan, naṗəhaṽut togol naitian mai naṗəhaṽut, alat lotovənoh nəvanuan hən ḃeṗur hənɪ suṃan naslev, nəvanuan nalibliḃoɲan gail, alat lotolibəɲ len nakotan mai avan ideh am, nəmauran san sahusur naṗusanan tokitin. ¹¹Ale, naṗusanan tokitin inor hən na-kel-uri-an tovoi hən aGot namənas toyalyal sidato, gai tokel mai ginou tia ke numaskel uri.

Navoian siNasuḃ topat len aPol

¹²Nosipa vi təban aYesu Kristo, aMasta sidato, tolav nədaɲan mai ginou, husur len nənauan san nudaɲ lan, ale gai eriɲ ginou len nauman san. ¹³Naut kəmas a ṃo nukel ke aYesu savi a Kristo aGot totabtabuh lan, mai nomədas tabtab hən alat lotohusur aYesu, mai novi nəvanuan nape-səvaran;^c aGot, nəlon itaɲis ginou husur notətan hən nəsa notogole mai nəsəkad nadəlomian. ¹⁴Len na-voi-masuṽ-an san, aMasta sidato eruḃat nəsaan sagw dan ginou, ale eviol masuṽ hən nadəlomian mai na-ləmas-buni-an topat len aKristo aYesu, mai ginou. ¹⁵Nasoran egai evi nakitinan ale inor hən nəvanuan ṗisi ləḃedəlom buni, ke; aKristo aYesu egəm vi lan navile a paṃ hən ḃilav kuv alat lotosa dan nəsaan salito, be ginou nusa vəsa səhor galit ṗisi. ¹⁶Avil naut kəmas nusa maienan, aGot sagol nəpanismen tonor hən ginou, be nəlon itaɲis ginou. Imaienan hən ke, len ginou notosa səhor galit ṗisi, na-toh-mədau-an toḃəlav siYesu Kristo ḃiṗarṗar. Igole hən ke alat ləḃikad nadəlomian lan, ləḃikad nəmauran vi sutuai, dereh leləboi ləḃeris nəyalyalan san len nəsa togole len ginou. ¹⁷Imaienan, nəvanuan ṗisi limasputsan nahəsan aGot mai kel ur natit ṗisi toyalyal, gai togole. Evi Nakiɲ vi sutuai, itoh vi sutuai, nəvanuan ṗisi lodədas ləḃerisi mai gai səḃon ɲai evi aGot! Ganan.

^c 1.13 Uman 8.3, 9.4-5

¹⁸Timoti, anatumgw, nulav nakelean egai todaŋ mai gaiug, tonor hən na-pəhav-utaut-an gail husur gaiug a mō, hən gəbələŋon bivoi am len nəlom hən gəbībal len nəbalan tovoi. ¹⁹Hən gəbimaienan, gimastəgau gat nadəlomian, nəlom timasmasil. Hum gotoləboi, galevis lomətahun natgalenan, ŋa nadəlomian salit ibat, imaburbur. ²⁰Galit eru arovi aHimeneus mai aAleksada, notolav gəlaru len navəlan aSetan hən arbeləboi ke saarisor tas aGot am.^d

Nalotuan timabe?

2 ¹Nusor mai gaiug, noləŋon masuŋ ke gigol naŋjirian, na-sor-tuŋ-an, gisor mai aGot mōs nəvanuan tile gail, ale gigol nasipaan mōs nəvanuan pisi. ²Gigol timaienan mōs nakiŋ gail mai alat lotoil a mō, hən datbitoh mədau len natəmat, mai len nəboruan siGot, mai len nənauan tovoi, nənauan tonor. ³Na-sor-tuŋ-an tomaienan ivoi, igol aGot ehəhaŋur, aGot tolav kuv gidat dan nəsaan sidato. ⁴Bathut eləŋon ke nəvanuan pisi limakuv dan nəsaan salito^e mai legəm hən naləboian hən nakitinan. ⁵Husur ikad aGot tosua ŋai, mai ikad gai tosua ŋai, toləboi bəsəhar nəvanuan gail van hən aGot, naluŋan, aKristo aYesu. ⁶Gai eviol hən gai gabag hən bisar gel nəkabut hən nəsaan tobaŋis gat nəvanuan pisi.^f Nəboŋ togol natenan evəhot naləŋonian siGot len nəboŋ tonor həni. ⁷Imagenan aGot itabtabuh len ginau hən nəbegəm vi vanuan kaikai mai ahai pispisul sua, (nukel nakitinan; nəsaliboŋ), itabtabuh len ginau hən nəbegəm vi ahai pusan silat ləsavi Ju, hən nəbepusan hən nadəlomian mai nakitinan.^g

⁸Ŋa noləŋon ke alaluŋan len naut pisi limasnor masuŋ, hən ləbələboi ləbisar hən navəlalit gail vi məhat len na-sor-tuŋ-an, nəlol paŋpaŋ mai na-sor-balbal-an tebuer.^h

⁹Be alatpəhaŋut limabe? Noləŋon ke alatpəhaŋut lesun nahurabat tonor, tovoi len nəhon nəvanuan pisi, tosusuan nibelit, sagol alaluŋan hən ləbələŋon galito. Salevir navurulit o riŋ nagol o nanesnes o sun nahurabat nəvat han totibau.ⁱ ¹⁰Avil ivoi hən ləbevəhas galit hən nago-lean gail lotovoi, lotonor hən latpəhaŋut lotokel ke lotokad nəboruan siGot. ¹¹Apəhaŋut ideh timassəsəloŋ husur nasoruan siGot hən bələboi, toh mədau, riŋ galit len navəlan alat lotopuspusan. ¹²Nəsədam hən napəhaŋut ideh hən bepusan. Sateil a mō hən naluŋan ideh, mai auluŋan satitoh len navəlan, be apəhaŋut timasmədau. ¹³Husur aGot igol aAtam, beti aIv. ¹⁴Mai savi aAtam todəlom naliboŋan; avil napəhaŋut, bathut edəlom naliboŋan, gai egəm vi vanuan nəsaan sua.^j ¹⁵Avil

^d 1.20 1Kor 5.5; Himeneus: 2Tim 2.17; Aleksada: 2Tim 4.14   ^e 2.4 Eze 18.23

^f 2.6 Mat 20.28   ^g 2.7 2Tim 1.11   ^h 2.8 Exo 9.29; 1Ki 8.22   ⁱ 2.9 1Pit 3.3   ^j 2.14 Hən naves 13-14, ris Gen 2.7, 21-22, 3.1-6

alatp̄əhāvut, ləb̄itoh len nadəlomian mai na-ləmas-buni-an mai ləb̄ehusur masūv hən nāp̄isal siGot len nāvide tovoi len nəhon nəvanuan gail, dereh limakuv dan nəsaan salito len nəpasusan salito.

Alat lotoil a m̄o mai natikon gail

3 ¹Egai bogai nakelean nakitinan sua: “Avan ideh b̄eləŋon b̄egəm vi vanuan na-il-a-m̄o-an sua hən alat siYesu, eləŋon nauman sua tovoi.” ²Nəvanuan na-il-a-m̄o-an imaiegai tia ke: ikad nāb̄oruan tonor ŋai len nəhon nəvanuan gail, etəgau gat nəmauran nəlahan tokade mai asoan tosua ŋai, sagol təməhav hən natideh, etəgau gat nəlon gabag, ikad nənauan tovoi. Ehəhəvur hən nametb̄os gail ləb̄eb̄is lohoim san ale kətkəta təban galito. Ikad namitisau hən nāpusanan. ³Satərog, sagol nasənahān be ikad nāvide tomədməda, sāvitv̄ituh mai saləŋon masūv hən nəvat. ⁴Iwol hən nəbathudud san ivoi, hən anatun gail ləb̄esəsəloŋ husuri, gol nəsa tokele len nahəhəvuran. ⁵(Avan ideh asike b̄eləboi b̄iwol hən nəbathudud san, gai tekətkəta təban alat siGot mabe?) ⁶Savi avan sua tomadhəpair van hən aGot. B̄imagenan, hum ma b̄ipatpat gai məhat ale aGot tipansəm gai hum natəmat. ⁷Len nənauan silat ləsəkad nadəlomian, ikad nāb̄oruan tovoi hən asike nahurun b̄isa len nəholito mai asike b̄iteh len nəhai tata setəmat.^k

⁸Natikon gail am lumaiegai tia ke: lunor len nənauan sinəvanuan gail, ləsasūmān nahit togəgel hən gai, ləsətərog, ləsələŋon masūv hən natit lotogəgəras hən ləb̄ikade. ⁹Len nəlolit tōpārpār lotəgau gat nakitinan hən nadəlomian aGot tovəhoti. ¹⁰Hən gəb̄itabtabuh len avan ideh hum natikon, gimasbunus ləboi galit bai, beti avan ideh asike b̄isa b̄ natideh tosa len galito, riŋ galito hən ləb̄ekətkəta təban nəvanuan gail hum natikon gail.

¹¹Imagenan, nəbareab salit lumaiegai tia ke: lukad nāb̄oruan tovoi len nəhon nəvanuan gail, ləsasor mədas nāb̄oruan sivan ideh, ləsagol təməhav hən natideh, lutah mai aGot len natit p̄isi lotogolgole.

¹²Hum notokele husur natikon gail, lumaiegai tia ke: lotəgau gat nəlahan lotokade mai asoalit tosua ŋai, luwol hən anatulit gail ivoi mai alat lototoh len naim salito.^l ¹³Husur alat lotokətkəta təban nəvanuan gail tovoi, hum natikon gail, dereh legəm vi vanuan tonor masūv len nənauan sinəvanuan gail, ale leil gəgat tidaŋ len nadəlomian len aKristo aYesu.

Nakitinan hən nadəlomian sidato

¹⁴Nuvatvat viri ke asike idareh negəm hən gaiug. Be nutos nakelean galegai van hən gaiug hən ke, ¹⁵nəb̄edədas nəbegəm tutut, gaiug geləboi nāvide, nəvanuan gail limaskade len nəbathudud siGot. Nəbathudud enan

^k 3.7 Hən naves 2-7, ris Tit 1.6-9 ^l 3.12 1Tim 3.2

evi alat siYesu, siGot tovi nəkadun nəmauran, lotovi narivbet mai nəpau-
desen hən nakitinan. ¹⁶Səkad nə-lon-uri-an. Datuṕaŋ len nəbathukitinan
dattokad nadəlomian lan. AGot evəhoti maiegai ke:

Gai evisi tia, ikad niben nəvanuan,
aNunun eṽusan səhoti ke inor,^m
aŋel gail loriŋi,
nəvanuan nadəlomian lukel uri mai naluṽoh gail len naut totiltile,ⁿ
len navile a pan kavkav nəvanuan gail lukad nadəlomian lan,
ale aGot ilavi vi məhat vi lan namənas.

Nalələgauan husur ahai ṽusan gəgərəs gail

4 ¹ANunun aGot ikele imasil ke len nəboŋ gail ləbēgəmai nəva-
nuan galevis dereh lerij gāḅulan nadəlomian len aKristo balai,
ale lerij nəlolit len nanunun gəgərəs gail mai naṽusanan setəmat gail.
²Naṽusanan tomagenan egəm len nəvanuan nagəgərəsan gail lotolibli-
boŋ, nəlolit etətan hən nəsa tovoi o nəsa tosa suṁian natəlai topud togol
nəlolit totabtabu. ³Dereh likai tas nəlahan ale likai tas nəhanan hən
nəhanian galevis: nəhanian aGot togole ṁos nəhanan hən nasipaan ṁos
alat lotokad nadəlomian mai lotoləboi nakitinan ləḅihani. ⁴Bathut natit
ṽisi aGot togole ivoi, ale datḅilavi len nasipaan, sadatemətahun natideh.^o
⁵Husur nasoruan siGot mai na-sor-tuṽ-an igole iveveu, igole ivoi.

⁶Timoti, gəḅekəmaienan mai nəbathudud nadəlomian, dereh gevi
nəvanuan nauman tovoi siYesu Kristo, aGot tohis gaiug len nasoruan hən
nadəlomian mai hən naṽusanan tovoi gotohushusuri tia. ⁷Wake geməta-
hun nəḅol gail ta sutuai ləsakitin mai nəḅol taṽtaṽor gail ale geutaut hən
gaiug gabag akis hən gəḅikad naḅoruan siGot tabtab. ⁸Husur na-utaut-
həni-an hən niben ivoi kəkereh, avil nəkadean hən naḅoruan siGot ivoi
ṁos natit ṽisi. Ivoi hən na-vi-tarhəte-an hən nəmauran ta daməŋai mai
hən nəmauran vi sutuai. ⁹Nasoran enan ekitin, goləboi gəḅeriŋ nəloṁ
lan, ale inor hən gəḅədəloṁi bathut nasoruan ekitin. ¹⁰Natenan ṁau
datohisi, datoum todaŋ ṁosi, bathut datoriŋ nə-vatvat-viri-an sidato len
aGot tovi nəkadun nəmauran, toləboi ḅilav kuv nəvanuan ṽisi dan nəsaan
salito. Be nəvanuan nadəlomian gail? Nukele mai gaiug, Timoti, ilav kuv
galit dan nəsaan salit tia.

¹¹Gikele tidəŋ mai geṽusan hən natgalenan. ¹²Avan ideh satinau ke
gaiug gotovi ut kəmas husur gotovi nəmantuhmar, be gigol naṽide tovoi
hən alat lotokad nadəlomian ləḅerisi, ləḅigol tətəṽ hən, gigol naṽide
tomaienan len nasoran, nagolean, na-ləmas-buni-an, nadəlomian mai
naveveuan saṁ. ¹³Geṽuruŋ akis hən natosian siGot len nəhon nəva-

^m 3.16 Rom 1.4; Jon 1.14   ⁿ 3.16 Kol 1.23   ^o 4.4 Gen 1.31; Mat 15.11; Mak 7.19; Rom 14.6, 14-18

nuan nadəlomian gail, kel namilen mai þusan həni vir nagəmaian sagw.^p
¹⁴Sageriŋ naviolan gotokade tipat kəmas, naviolan aGot toviol həni len na-pəhav-utaut-həni-an, nəboŋ alat lotokətkəta təban alat siYesu lotoriŋ navəlalat len gaiug. ¹⁵Nəloŋ tidaŋ akis len nagolgolean hən natgale-gai, hən nəvanuan þisi ləberis ləboii ke nauman saŋ ivoi am tabtab. ¹⁶Geləlagau hən gaiug, kətkəta gol naþusanan saŋ hən b̄inor, his tabtab həni. Gəbigole, dereh aGot tilav kuv gaiug mai alat lotosəsəloŋ hən gaiug dan nəsaan samito.

Nəbatunau pəhaʋut gail, aelta gail, naslev gail

5 ¹Timoti, sagesivoh len ahaʋut ideh, nədaŋ han tosəhor ehaŋ, be nəboŋ gəbigole b̄inor, gisor malum̄lum̄ maii suŋan tovi atəmaŋ.^q Sor mai alaluŋan, nədaŋ halit səbar ehaŋ, suŋan lotovi aʋaŋ gail. ²Sor mai abareab gail suŋan lotovi anaŋ gail, ale len naveveuan, sor mai alatpəhaʋut, nədaŋ halit səbar ehaŋ, suŋan lotovi aʋavineŋ gail. ³Gevi tarhət sinəbatunau pəhaʋut lotom̄idol lotovi batunau kitin, ləsəkad nəvanuan na-vi-tarhəte-an ideh. ⁴Be nəbatunau ideh b̄ikad anatun gail o aməhaibən gail, galit māu leləboii ke limaskətkəta təban nəbathudud salito hən ləb̄isar gel nəkabut sinana mai tata salito artohis galito. Ləbehusur naʋide tomaienən, aGot ehəhaʋur həni. ⁵Nəbatunau kitin toŋidol, nəbathudud san toʋuer, gai eriŋ nəlon len aGot, ale igol tabtab hən naŋirian van hən aGot mai na-sor-tuʋ-an m̄os na-vi-tarhəte-an len nalennəyal mai nalenmariug. ⁶Be nəbatunau ideh tohusur nəmauran hən naləŋonian san səbən ŋai, alitenan imat, naut kəmas ke toʋaur sal. ⁷Gikel nakelean galen lotodaŋ mai alat siYesu hən ləb̄ikad naʋoruan tonor ŋai, hən avan ideh asike b̄ike lotosa. ⁸Be avan ideh asike b̄ekətkəta təban amahean gail, asike b̄ekətkəta təban nəbathudud san, b̄imagenən, gai emətahun nadəlomian len aKristo, ipair dan nadəlomian enən, ale isa səhor alat ləsəkad nadəlomian.

⁹Nəboŋ gəb̄itos gat nəbatunau kitin gail, gitos gat nəbatunau pəhaʋut ideh, nədaŋ han tosəhor 60. Hən gəb̄itos gati, imagegai tia ke: etəgau gat nəmauran nəlahan tokade mai asoan tosua ŋai, ¹⁰nəmauran san ikad naʋide mai nagolean tovoi. Nəvanuan gail loləboi ləb̄ikel ur naʋide tovoi san: hum tohis anatun gail tovoi; tohəhaʋur hən b̄ekətkəta təban nametb̄os gail lohoim san; tokətkəta təban alat siYesu hum gai tovi naut kəmas; tovi tarhət silat loləŋon tosa, len natit þisi todaŋ len nagolean tovoi totiltile. Tos gat nəbatunau tomaienən hən alat siYesu ləbevi tarhət san.

¹¹Avil sagitos gat nəbatunau ideh, nədaŋ han səbar 60 sal. Husur nəlon tosəhsəhob hən naluŋan igol ke eləŋon b̄itoh maii, naut kəmas

^p 4.13 Luk 4.16-21   ^q 5.1 Lev 19.32

aKristo, ike tilah. ¹²Imaienan, dereh aGot tisaḅ alitenan ke tosa bathut ke toriḡ gaḅulan na-kel-gati-an nametəkav gai tokele a ḡo. ¹³Sual am, dereh alitenan tegam petemas, tiyar husur naim gail, ale savi petemas ḡai, be tepəpat soruan, tesulsul len nasa savi esan, ale dereh tisorsor husur nasa sanor hən ḡisor husuri. ¹⁴Imaienan, nuke nəbatunau galenan lillah, lipasus, liwol hən nəbathudud salito, gol ke aenemi edədas ləḡisor mədas nahəsadato. ¹⁵Husur alitenan galevis lupal sob tia hən ləḡehusur aSetan. ¹⁶Napəhaḡut nadəlomian ideh ḡikad nəbatunau gail len nəbathudud san, tevi tarhət salito. Sanor hən alat siYesu ləḡekətkəta təban galito. ḡimaienan, alat siYesu loləboi ləḡevi tarhət sinəbatunau tin gail lotopar vi-tarhəte-an.

¹⁷Aelta ideh toil a ḡo hən alat siYesu, ḡeil a ḡo ḡivoi, inor ke loput-sani len nənauan salito, loḡuri inor. Timaienan hən aelta toḡusan mai tokel ur nasoruan siGot. ¹⁸Bathut natosian siGot ike, “Sagepis gat nabuḡon naḅuluk topal kuv namisurhuwit dan nəhavhəte husur nahudhuwit tohani evi naḡurḡuran hən nauman san.” Natosian siGot ikele am ke, “Inor ke nəvanuan nauman tikad naḡurḡuran tonor hən nauman san.”^r ¹⁹Sagedəlom avan ideh səḡon tosor tas aelta hum tosa, timaskad nəvanuan teru o titor lotoris nəsaan enan gol loləboi ləḡikel koti.^s ²⁰Be səhar alat lotoil a ḡo lotogolḡol nəsaan sal leil len nəhon alat siYesu ḡisi, gikel nalələḡauan mai galito hən alat siYesu am ləḡemətahw.

²¹Timoti, nukel mai gaiug, len nəhon aGot, aYesu Kristo mai aḡel aGot tolekis hən galito ke, gigol natgalegai notokel buni ale gol teḡitḡitoḡ hən nəvanuan ḡisi, sagivoi hən tesua səhor toḡon. ²²Sagisohotut hən ḡəberḡḡ navələḡ len avan ideh hən ḡeil a ḡo. Husur ḡiteh, ehum gotoḡon maii len nəsaan san. Təḡau gat nəmauran naveveuan saḡ.

²³Sagemun nəwai ḡai, be mun kəkereh hən nəwain ḡos nabəhaḡuḡ tosa sil naməsahan gotokadkade.

²⁴Nəvanuan galevis lugol nəsaan gail, gol ke nəvanuan ḡisi lotoləboi gail, loləboii am ke dereh lipanis. Be ikad galevis am, nəsaan salit lotosu-suah, dereh tevisi a tahw balai. ²⁵Len naḡide tomaienan, nəvanuan ḡisi loləboi nagolean gail lotovoi, be asike ləḡeləboi gail, naut kəmas, navoian galenan lodədas ləḡesusuah.

6 ¹Naslev gail lotokad nadəlomian lukad nəmauran toḡaḡ, be limas-nau amasta salit gabag hum lotonor hən ləḡeputsan galit len nənauan salito. Naslev gail limaienan hən avan ideh asike ḡemədas nahəsan aGot mai naḡusanan san. ²Naslev ḡikad amasta tokad nadəlomian, sateḡit nəhon van həni husur evi wawa len nadəlomian san. Teum tivoi am ḡosi, husur nauman san evi tarhət sinəvanuan nadəlomian, gai toləmas buni.

^r 5.18 Deu 25.4; Mat 10.10; Luk 10.7; 1Kor 9.9   ^s 5.19 Deu 19.15

Naləŋonian hən nəvat

Ƴusan husur natgalegai, sor malumlum hən nəvanuan ləbēhusur gail. ³Avan ideh tokel ur naƳusanan totile, sədam hən nasoruan tonor siMasta sidato aYesu Kristo, sədam hən naƳusanan tonor hən naƳoruan siGot, ⁴gai ipatpat gai məhat masuṽ, saləboi natideh. Nəvanuan tomaianan imalkəkāt hən Ƴisor levlev, hən Ƴēvitvituh husur nasoruan gail. Natgalenan lugol nə-taṽulol-bulosi-an, napəpəhwan, nasoran tomədas nəhes gail, nənauan tosab, tosa, ⁵mai na-sor-ƳalƳal-an. Nəvanuan gail lotomaianan, nənauan salit itaṽtaṽor vavinvinu, nakitinan eṽuer lan. Lunau ke loləboi ləbēhusur naƳoruan siGot hən ləbikad nəvat tosoṽur.

⁶Avil datbēhəhəṽur hən nəsa datbikade, datbikad naƳoruan siGot, namilen ke datopul hən natit tovoi. ⁷Husur nəboŋ lotopas gidato, datsəlav natideh gəmai. Ale nəboŋ datbimat, dereh datedədas datbilav natideh van. ⁸Be datbikad nahurabat mai nəhanian ŋai, datehəhəṽur hən nəmauran sidato. ⁹Avil avan toke Ƴikad natite, natəmat igol ke naləŋonian hən nəsaan gail esəhor gai, ekəkos lan, ike tigol natit tisoṽur tomelmel togol nasənahān. Naləŋonian gail lolivi vi pan vəmasig hum tomaduŋduŋ len tas. ¹⁰Husur na-ləŋon-buni-an hən nəvat evi nəkadhut nəsaan. Galevis lotoləŋon masuṽ hən nəvat, lupal sob dan nadəlomian gol ke nalolosaan salito togol nəmanuŋ toṽəŋas masuṽ len nəlolit gabag.

Nakelean van hən aTimoti

¹¹Be gaiug gotovi siGot, gam dan natgalenan, ale gam kitev nanoran, naƳoruan siGot, nadəlomian len aGot, na-ləmas-buni-an, nə-daŋ-ṽuri-an tobəlav, mai na-gol-mədau-həni-an vi təban nəvanuan gail. ¹²Daŋ Ƴur nəbalan tovoi mōs nəsa dattokad nadəlomian lan. Təgau gat nəmauran vi sutuai aGot tokis gaiug hən gəbikade nəboŋ gotokel kot nadəlomian saṽ len aYesu Kristo len nəhon nəvanuan lotosoṽur. ¹³Nukele hən gaiug len nəhon aGot tolav nəmauran mai natit Ƴisi, len nəhon aYesu Kristo tokel kot na-kel-koti-an tovoi len nəhon aPontius Pilate,^t nukele hən gaiug ke, ¹⁴gigol kavkav hən nəsa aGot toləŋoni, nəsaan teṽuer. Gole vir aMasta sidato, aYesu Kristo Ƴevisi. ¹⁵Dereh tevisi balai len nəboŋ aGot tolekis həni. AGot, gai səbōn iyalyal, tonor hən nəvanuan gail lotosal suhi, naKiŋ hən nakiŋ gail, Nasuṽ tovi masta hən natit Ƴisi.^u ¹⁶Gai səbōn edədas Ƴimat, itoh len naṽial nəvanuan gail lotodədas ləbēgəp pəpadaŋ həni, səkad avan ideh torisi, səkad avan ideh toləboi Ƴerisi boŋ ideh.^v Nahəsān tiyalyal! Nədaŋan tipat lan vi sutuai sutuai! Ganan.

¹⁷Timoti, kel Ƴuli hən alat lotopul hən natite len nəboŋ ta daməŋai ke salipatpat galit məhat len nəlolito, saleriŋ nəlolit len natit gail topat

^t 6.13 Jon 18.36-37   ^u 6.15 Deu 10.17; Psa 136.3   ^v 6.16 Exo 33.20; Psa 104.2

daməŋ be b̃imasig pelan, avil leriŋ nəlolit len aGot tolav masũv hən natit p̃isi hən datb̃ehəhəṽur.^w ¹⁸Kel mai galit m̃au ke ligol navoian, lepul hən nagolean tovoi, lehəhəṽur hən ləb̃eviol, len nəsa lotopul hən lehəhəṽur hən ləb̃evi tarhət sinəvanuan gail. ¹⁹Len naṽide tomaianan, leum m̃os nəpaudesen hən nakonviolan aGot tokade m̃os galit balai, ale letəgau kot nəmauran tokitin.^x

²⁰Timoti, kət̃kəta kəkol hən nəsa aGot toriŋi len navəlaṁ. Pair dan nasoruan totaṽtaṽor, na-sor-kəmas-an, na-sor-levlev-an silat lotosor tas gaiug len nəsa lotokis suluṽi hən naləboian. ²¹Galit galevis lotonau ke lotokad naləboian enan lusab dan nadəlomian.

Navoian aGot toviol kəmas hən, tipat len gaiug.

---

^w 6.17 Luk 12.20   ^x 6.19 Mat 6.20